

25

Majaaweram,

üks õnnistatud paik

meie

Leiptsiigi misjonipõllul.

K. M.

Lisa: Üks wapper tütarlaps.

Ревель, 1896.

Печатано въ типографіи Авг. Миевица, Ревель.

266

Доволено цензурою. — Юрьевъ, 17 Юля 1896 года.

Riigiraamatukogu

№ 5 7686

XV

0

Majaaweram.

Sigitw-, küli- ja leikusepõld Kaweeri jõesuus.

„Waestele kuulutatse armuõpetust,“ nii on Ornistegija ise (Matt. 11, 5) sõlnud. Waesed inimesed, käsitöölised ja kalamehed Kalilea maalt oliwad tema esimesed jängrid, kuna rikkad, toredad ülemadpreestrid ja kirjatundjad teda põlgasid ja tagakiusasid. Ja nõnda kirjutab ka apostel Paulus esimestest ristiiinimestst (1 Kor. 1, 28): „Mis maailma ees halb ja ärapälatud on, seda on Jumal ärawalitsenud ja seda, mis ühtegi ei ole, et ta pidi tühjaks tegema seda, mis midagi on.“ Kas peafime siis sellepärast imestama, et ta täna weel paganate seas waesed ja halwad sõna Kristusest wasta wõtawad, kuna haritud ja rikkad sest midagi teada ei taha? Seda näeme üsna isefäralitult Majaawerami missiooni asutuse loost.

1. Waewane algus.

Tamuulimaal kõige sigitawamas maajaus, umbes kuus tundi Koromandeli rannast kaugel, on jõutaa linnake Majaaweram, s. o. Waulindude linn. Lageda maa ümberkaudne suur sigidus tuleb Kaweeri jõest, mis Dõuna-India õhturanna mägedest tuleb ja Tritshinopoli linna juures, umbes 18 peenikoormat tema suust Bengali mere lahesse, ennast mitmesse jausse jautab, mille läbi, nagu Egiptuses, Niluse juures, weerohtet jõe-delta ehk jõe-suud enam kui 100 ruutpenikoorma suuruses lagendikus sünnitab. Kui nüüd Mai kuus lõuna-õhtu tuul puhuma hakkab ja suurest India-okeanist ühe wihma pilwe teise järel India õhtu-ranna mägestikku ajab, siis täidawad mägestikusse woolawad wihma woolud Kaweeri hallitaid nii rohkesti, et sel ajal peaaegu üsna ära kuiwanud jõgi ägedast wägewaks jooksewaks jõeks saab. Kuna nüüd Mai kuus homiku-rannas suur suwe palawus kõiki ära kuiwatab ja põletab, siis toob Kaweeri jõgi selle kuiwa maale oma suure weerohtuse, mis palju arude läbi woolates nagu suur kanaalide wõrk kogu jõesuu maa üle laiali läheb. Nii pea kui sel kombel põllud wee alla

pandub on, hakkab põllutöö riisikülvamisega, mis Tamuuli rahwa peatoimus on. Üks kaunis kõrge weertega sissepiiratud põllumaa saab mõne tolli kõrguselt wee alla pandub ja wedel põhi abruga sugu üles aetud. Selle wedelikku sisse külvatud riis tärkab juba kolmandamal päeval ja kasvab nelja nädala jooksul nii kõrgels, et ta nüüd jälle wälja wõib tattlutud ja ümberkaudse, selsamal kombel haritud põldude peale istutatud saada, kus ta peaaegu kuni leikuseni itka wee all seisab. Juuni ehk Juuli kuus, peale selle kui riis igalpool ära istutatud on, ei näe teekäija film kõrgel olewaist maateedest muud, kui kõigil pool märskid lopsakaid rohelist riisi põldusi, kelle noor oras tuulest liigutud, kui roheline meri fenna ja tenna woolab. Seal wahel näeb siin ja seal ütsikuid puudelobaraid, sihwata kookospalmidest ja kõige kasvulise bambuse põesastikkudest. Neefamad näitawad harilikult kohta, kus riisipõldude leekpaigas wähe kõrgemal paigal, küla seisab. Maakond on nii tihedalt rahwast täis, et iga lühitese maa taga küla on olemas; sest seal elab umbes 9000 inimest iga ruutpenikoorma peal.

Kest seda figitawat maakonda on Majaawerami linn. Kõrgeb kookospalmi puude read on laia uulitsate weertes. Pea-uulitsas, kust tee suurte Pagoode (ebajumala templi) poole läheb, elawad ainult preestrid ja Brahmanid. Sest Majaaweram on kuulus rahwa kokkurändamise paik. Iga aasta, umbes Nowembri kuu algusel, saab seal ujumisepidu pühitsetud, kuhu palju tuhandeid inimesi kogu ümbrusest koku woolab. Kes siis suure Pagoode juures kõigesuguse pühalikute kombete all ennast Kameeri jõe wette kastab, see arwab selle läbi oma pattusi ära pesta wõima.

Ruidas teistes Tamuulimaa kohtades, nii on ka siin Majaawerami ümbruses juba minewal aastasaal wana Halle-linna missionäride ja nende abiliste läbi armuõpetus kuulutatud saanud. Suba sel korral tõusid siin ja seal külades weikesed ristilugudused, kellele Trankbarist, iseäranis seal maal sündinud õpetajate läbi Jumala sõna ja saakramendid jagati. Aga Majaaweramissee ei asunud sel ajal weel ütski missionär.

Alles aastal 1823 on Inglis-kiriklik missioniselts seal missioni kohta asutanud. Ta ostis ühe tena suure tüki maad Rornadu alemil ja ehitas fenna ajajooksul tats elumaja missionäridele kõige tarwiliku hoonetega. Nüüd sai seal jälle nagu enne, armuõpetus kuulutatud. Aga uhle Brahmanidele ja toreda paganatele oli sõna ristist jöledus, nad tundsid endii rahu olema oma ebajumala teenistusel ja maapealse waranduste maitsemisel ja ei muretsenud mitte oma hingeõnnistuse eest; et aga missionäridel peale 20-aastase töö

wähe milja näha oli, ja 6 missiõnari üheteise järel kas surid eht Raja-ameramist jälle ära lätsid, siis wõttis missiõnifelts 1844-mal a. nõuaks, seda asutust ära kautada. Selle üle oli paganatel suur rõõm, aga weitefel ristiinimeste hulgal suur kurwastus ja lein. Paganad tahtsid seda maatükki ära osta, ja senna, kus sõna Kristusest kuulutatud oli, ebajumalatele templi ehitada. See oleks teutus olnud Kristuse nimele. Sellepärast wõttis seda üks seal Rumbakonami linnas sündinud ristiinimene wäga südamesse (ta nimi oli Kristjan Sändappen), kirjutas ühe oma hea tuttawa Inglis ammetnikule, herra Stole'sele, Santuri, ja palus teda südamest jeda kohta kristliku missiõnitöö jauts alles hoida. See waga Englane oli nüüd kohe oma abiga walmis, lasi altkæ selle maatükki ära osta ja kinkis jeda luteruse-Dresdeni, pärastise Leiptsigi linna missiõnifeltsile selle tingimiseega, et nad missiõnitööd sealsamas ebasi teeksid.

See koht oli Boreiari seminari asutuse kõrwas esimene päris omandus, mis Dresdeni missiõnifelts Homiku-Indias omale sai. Selle läbi sai see selts omale osalt kindla asupaiga wõõral maal ja leibis enesele ühe kõige rõõhem õnnistatud tööpõllu.

Missiõnar Oks, jeda aastal 1842 Dresdenist wälja läkitati, oli esimene luteri-missiõnar, kes linna asus. 1845-ma aasta alguses jõudis tema Rajaamerami, kus ta nüüd nii kohe elawalt töötama hakkas. Ta ei leidnud küll mitte enam kui 38 Tamuuli ristiinimest, jeda tema eelkäijad 21. aasta tööjäreldusel paganate seas korjanud olid. Hooljaste kuulutas ta paganatele armuõpetust ja 14. aasta jooksul, mis ta Rajaameramis wiibis, kaswas see kogudus 300 hingeni, kelledest suurem osa ümberkaudseses külades elasid. Et linna-kogudus ühe mõistliku Jumala kaja saaks, kogus ta ühe Salsamaa reisutäigil andid kiriku ehituse tarwis. Pärast oma tagasitulemist, aastal 1857, pani tema selle aluse. Aga selle ehituse lõpetuses talistafid jeda sel ajal Indias lasti seisuste pärast tõusnud tülid ja pahandused. Et ta ennast ühe selle kodumaa asjasse puutuma otsuse alla mitte heita ei tahtnud, siis lahkus ta 1859-ma aasta algusel Leiptsigi missiõnifeltsist ja hakkas Battambalamis Rudeluri juures oma lättmööda missiõnitööd tegema. See temast alustatud kirikuehitus sai tema järeltulijast, missiõnar Schwartzist, aastal 1864 lõpetatud. Just suures uulitsas on nüüd see ruumikas kena kirik aset ja paistab oma kaunis kõrge torniga juba laugelt filma.

Missiõnar Oks on ka see olnud, kes aastal 1847 ühe Inglis missiõni sõbra läbi seks erutatud, esmalt mõned waesed tütarlapsed Rajaameramis asutatud kaswatus-kooli wõttis, et neid kristlikuis

majaperenaesteks üles kasvatada. Pea olid ka Saksamaal paljusid koh-
tades sõbrad walmis, iga aasta sõdmaraha sarnaste tütarlaste eest
maksma. Sest saadit seisab Rahaawerami kaswatus-kool, kus weel
ikka 50 kuni 60 tütarlast, waesed lapsed ehk waeste wanemate lapsed
kristlikus karistuses ja manitsuses kaswatud saawad.

Ennistatud edasiminef.

Pärast misjonär Oks'i äraminekut sai misjonär Schwartz tema
järeltulijaks (1859). Tema ajal tõusis suur liikumine, selle läbi
palju paganaid Rahaawerami küladest ristiusu poole saadeti. Mitte
toredate ja haritute, waid waesemate ja põlastawamate paganate,
Paariate seas tõusis see liikumine. Seal läts jälle korraks see sõna
täide: „Mis maailma ees halb ja ärapõlatud, seda on Sumal
ärawalitsenud.“ Paariad saawad kõrgema lasti seisustest, Brahma-
nideest ja Subratest, nii roojaselt peetud, et nad mitte nendega ühes
ei sõõ ja igapidi nendega kokkupuutumise eest hoiawad. Paariad on
Tamuulimaal need päris päwilised, kes talupoegadele ja suure koha-
omanikkudele põldu harima peawad. Iga talupoegade küla kõrwas ela-
wad nad ühes iseäralikus Tšcheris, s. o. Paariate külas, koos. Neli
madalat sauest tehtud seinä; nende üle katus mõningaist Dampuse
leppidest ühte seutud ja kuwa Palmirapalmi lehtedega kaetud, need on
nende elamise onnikesed. Nad on nii madalad, et läbi ukseaugu
ainult kumarkülle võib sisse astuda ja waewalt seal sees püsti seista.
Harilikult on Paariate külad nii ropud ja ilma puhtufeta, et senna
sagedaste, kuigi laua paha haisu pärast, mitte wiibida ei wõi. Paariad
on palju waesemad, kui meie maal kõige waesemad. Meestel on ena-
mist ainult ropp puuwilla (poomwilla) riidetükk ümber niute seutud.
Töö juures miskawad nad sedagi sagedaste ära, ehk seuwad seda türgi
mütši (turbani) kumbel ümber pea, ja kannawad siis ainult üht põlle
ihu ees. Ka naesterahwa riided on enamist ropud ja narakad. Seal
juures on neil nagu hirm wee eest, ja mitu päewa võib mööda minna,
ilma et ennast pesewad ehk pead soewad. Et lapsed külades üsna
alasti ümberjooksewad, võib igaüks ise arwata. Sarnane waene päi-
wiline ei teeni läbistikku mitte enam kui 5—10 kop. päewas. Et see
mitte ette ei sõõ, perelonna kõige wiletsamatski toitmiseks, siis peab
naene ka muidugi päewiti tööle minema. Nii laua kui nad tööd leia-
wad, võib see weel kõil sobida, aga kui tööd ei ole, siis peawad nad
kõige wiletsama toiduga, nimelt nälkjate wõi featigudega ja muu selle-

farnatsega rahul olema ehk koguni nälgima, mis nad ka osawalt mõistawad. Minult leikuse ajal teenivad nad rohkem, kui just igapäew ära pruugitakse. Aga wara waraks panna ja hoida, selle peale ei mõtle nad mitte. Kõik mis neil üle jääb, seda annavad harilikult Kallu, see on palmipuu mahlast valmistatud jookstawa joogi eest wälja. Nii ülesildine pruuk on joomine Paariate seas, et teatud aastaegul ühes Tšcheris armaste ühte selge peaga inimest mõib leida.

Ehk küll seaduse järel Inglis walitsuse all pärisorje ja päris orjust ei ole, siis on Paariad ometegi tõepoolest oma isandate, talupoegade ehk suurekoha omanikkude pärisorjad, kelle põldusi nad harivad ja kelle maa peal nad elawad. Isandad laenawad neile pulmadeks ja muul juhtumisel raha kõrge intresside eest, ja muretsewad siis, et nad ilma sti omast mõlast ei pease. Sest et Paariad mitte lugeda ega kirjutada ei mõista, siis ei tea nemad ka ilma sti, kui palju neil oma isandatele weel wõlgu on; nad elawad ka päewast teise, ega püüa koguni seda tõsiselt, et wõlgadest peasebada. Nende wõlgade läbi on nad oma isandate pärisorjad. Sest kui nad mitte ei taha teha, mis nende isand tahab, siis ähwardab ta neid wõla pärast kohtusse kaewata ja nende natulest warandust ka weel ära wõtta.

Selle üsna maharõhutud olu läbi, milles Paariad nüüd juba mitmed aastasaead elawad, on nad ifka sügawamale langenud, nõnda et nüüd jäletu ebaus, kartus kurja waimude eest, roppus, wale, joomine ja roojane elu kõige kõrgemal moodsul nende seas walitseb. — Palju nende seast sõowad ka furnud loomade raipeid, rotta ja selle farnast. Ja ometige, nii langenud kui need inimesed on — ka nende eest on Kristus kord risti peal furnud ja ka neid tahab ta armuõpetuse kuulutuse läbi ümber pödrata ja neid nende hukatusest peasta. Jah, armuõpetuse wäljalautamise juures sünnib see sagedaste Isanda sõna järel: „Wiimsed saawad esimesed olema.“ Nii näeme seda Majaameramis.

Ümber 1863-mast aastast peale tuliwad Paariad Majaamerami küladest juure hulgana ristiusu õppimisele. See oli ühe imeliku, sügawasse mõjuwa liikumise algus, mis küla külalt edasi juurdles ja edenes. Suuremais ja wähemais troppides tuliwad need paganad ligi, et misjonäridest endid õpetada ja ristida lasta, ja läksid siis kui ristiinimesed koju oma wana elukohtadesse. Sel ajal oli elu ja liikumist Majaamerami ruumika misjoniasutuses. Sagedaste olid seal 50 ehk 100 ja 150 ja enam paganaid koos, õpetusel. 1861—1870. aastate wahel ristiti Majaameramis 1667 paganat, nõnda e selle asutuse juure ümberkaudsete kohtade arm, kus ristiinimesed elasid 44-jast 119-e peale, ja ristiinimeste hingede arm, mis enne 300 oli,

siis 1809 peale tõusis. Suur Jumala arm oli see leikus missioonäriale, kes seda koguda tahtis! Kui direktor D. Gardeland oma esimesel ülemaatamise reisirul seal missioonipõllul käis, tunnistas ta, „et tal siin wasta lõhnab, nagu hea põlluhais, mis Issand õnnistanud on.“

Mis tõi nüüd, nii kätse meie, neid waseid inimesi ligi, et nad püha ristimist himustasid. Ühe sarnaste üleüldise rahwa liikumise juures ei tohi meie mitte oodata, et kõil esialgult üksnes waimu sunduse põhjustest aetud, ja oma ettemõtet selgelt tundes, senna tulid. Kust pidid ka need kõige sügawamast pagana usu soost tulijad Baariad sarnast selget tundmist wõtma? Seda wõiwad nad alles pärast pittemat ja waemalist Jumala sõna õppimist saada. Mis palju neist seie ajab, on see hirmus wiletsus, kus sees nad on, ja hirmus ränk rõhmine Brahmanide poolt, ja kindel lootus, et missionär neid ehk selle wastu wabest aidata wõiks; paljude juures tuleb selle juure kindlast tädimus oma wiletsast ebajumala ja kuradi teenistusest, ja südames on neil tung ja igatsus misti parema järele, olgu see siin maa peal, olgu see taewase elu järele. Muidugi ei wõta missionär kedagi wasta, kui ta temalt neid südame sunni põhjusid pole järele kuulanud, mis teda ajawad, ja saadab kõiki tagasi, kellel selgeid kostusi pole anda. Sarnaste üleüldiste liikumiste juures on mõjuwa meeste eesmärk külades tähele panna, iseäranis peameeste etteastumine, kes ise sõnades ja tegudes ümber pööravad.

Mõningate ristitud Baariate juures on see wäga kiita, kui suure hoolega nad ka oma sugulasi Jumalariigi poole püüawad saata. Seal on sagedaste kõige nõrgemad tödriistad lesed, ja isegi lapsed palju head lorda saanud. Nii on näituseks üks lest, nimega Hannal, kes Kristuse sees rahu leidnud, igalpool külades ümberkäinud, ja on paganatele halastajast Õnnistegijast ja sest nalla mõtschamist, s. o. „hea õndsuslest“, mis ristiusust tuleb, jutustanud.

Kui üks osa paganaid missionäri juures on käinud ja hoolsa läbitatsumise järele temast wasta wõetud saanud, siis on nüüd tema lähem mure, neid katehumenisti, s. o. õppijaid (nii häütalke paganaid, kes ristimesele ettevalmistatud saawad) ristiusu õpetuses põhjalikult juhutada. Kuidas peab see aga lorda minema, liiati kui (nagu Rajaaweramis lugu oli) need inimesed suuremalt osalt kaugevalt küladest tulewad? Ega missionär ei wõi oma muud tödd koduses asutuses kauemaks ajaks seisu jätta, ja ta ei saaks ka mitmes külas mitte sündsat kohta leidma, kus ta ise elada wõiks. Nii ei jää siis muud midagi üle, kui wana Daanimaa missionäride kombel neid katehumenisti tööst wabal ajal (iseäranis pärast leikust Webruari kuus) missioni elu kohta kofku kutsuda. Seal on nad üsna ta filma all ja ta wõib neid õpetada, aga ka nende elu

käiki tähele panna ja neid korrapidamise ja puhtusele harjutada. Et neile katehumenidele ulualust anda, ehitas hiljem missionär Mair (Mayr) Rajaameramis suure missioniasutuse sissemineku juure suure pitka katehumenide maja (leeri-tuba), kus sada inimest mõivad aset leida. Selles majas elavad õppijad perekonnad õppimise ajal kui oma kodus: majariistu ei tarwita nad mitte; üks lootud paksim riie on neil asemeks, lauaks ja istmeks ühtlase. Paar keebupotti toomad nad eneste kaasa ja tulease on mõnest kivist peagi kokkuseatud. Et nüüd waeleb Paariad õppimise ajal midagi teenida ei wõi, siis peab neile missioniasutuse poolt wähemast nii palju antama, et nad mitte nalga tunda ei pruugi.

Nii pea kui katehumenid eht õppijad missioni-asutuse platsil oma elu wähegi korda seadnud, hakkab õppimine ja õpetus. Selles tulewad aga niisuguste inimeste suure rumaluse läbi iseäralikud takistused ette. Et nad mitte lugeb ei oska, siis peab luteruse weikene katekismus, muidugi ilma seletuseta, neile nii kaua sõnasõnalt ette ööldud saama, kuni nad seda peast oskavad. Seba neile kätte õpetada, on juba ammu aega Rajaameramis ühe wana pimebada „eespaluja“ töö. Selle mehe nimi on Simson. Seal istub kogu hulk, suured ja weikesed, ringi tema ümber maa peal, ja kordawad ühel healel kooris neid sõnu, mis ta wäsimatalt neile ette ütleb. Mõnel emal on õppimise ajal imew rinnalaps süles, ja kuna juuremad lapsed kaasa õppima peawad, mängiwad wähemad alati põrmandal.

Aegajalt tuleb missionär katsuma, kui palju katehumenid juba selgeks õppinud. Niipea, kui nad midagi pähe saanud, hakkab ta neid ise õpetama ja katsub õpitud asju neile selgeks ja mõistetawaks teha. See katehumenide õpetus on missionäri kõige tähtsam töö. Kui rõõmustaw on tal näha, kuidas need ebajumala- ja kuradi-teenidrid esimest korda õige Jumala ees põlwitawad ja palweid kogeldawal keelel tema järel räägiwad, mis ta neile ees palub! Misjuguine rõõm, kui tal korda läheb, Jumala sõna walgusega pimebaid pagana hingesid walgustada ja rumaluse ja ebausku ööd ära ajada! Kui sagedaste mõib ta seal tähele panna, et Jumala tõewägi paganate südamete kallal tegew on! Kui ta neile kümme käsku on ära seletanud ja seega neile nende seas walitsewad patud awalikuks teinud, kuidas peawad nad siis oma eneste südametunnistusest karistatud tõe auu andma. Kui põnewalt kuulewad nemad pealt, kui neile Kristuse elu, kannatamise ja üles-tõusmise lugu jutustakse. Sagedaste saab missionär kaastundmuste ja imestamise hüüete läbi segatud. Selle õpetuse järel tõuseb harilikult igatsus Jumala armu järel, ja nende süda hakkab soowima, ristimise

läbi Jumala lapsiks saada. Nad hakkawad homiku ja õhtute korralikult palwet tegema ja pühapäewa pühitsema. Ja nende juures, kes sellest õigeste osa wõtawad, tuleb ka wäljaspidine muutus nähtawaks. Need harimata, toored, puhtuse armastuseta „metsinimesed“ hakkawad ikka enam puhtuses ja mõislikus kombetes endid harjutama. Seda wõib iseäranis pühapäewal Jumalateenistuses näha. Seal ei tea nad hakatuses sagedaste mitte, kuidas endid kirikus ülespidada, ja see tarwitab palju kannatust ja lõpmata juhatust, kuni nad ometi wiimaks hakkawad waitfelt ja mõislikul wiisil Jumalateenistusest osa wõtma. See aga on missioonärile kõige suurem rõõmupäew, kui ta niisugust katehumenide hulka, heaste walmistatud, püha ristimise läbi Issanda juure wõib wiia! Sarnane paganate ristimine sünnib enamiste awaliku Jumalateenistuse ajal. See on wanema ristiinimestele suureks linnituseks, kui nad jälle kuulewad, kui wäga rõõmsaste need uued Jeesuse jüngrid sagedaste oma usku koguduse ees tunnistawad ja kui kindlalt nad kuradist ja kõige tema tegudest endid lahti ütlewad.

3. Usutuse jautamine.

Palju sarnatsid paganate ristimisi on Immanueli-kirik Rajaawera mis näinud, sest et ristitawaid 50 ehk 70, ja ka enamgi, ristimise laua ümber seisawad ja missionäri süda sarnatse rohke leikuse pärast üle lees tänust ja kiitusest. Aga sarnane leikuserõõm toob ka missionäri suure koorma uut tööd, uusi kohusid ja muresid. Ristitawad on kui praegusündinud lapsukesed, nii nõrgad ja obi tarwitajad. Seal peab missionär isaliku tõsiduse ja emaliku kannatussega neid linnitama, karistama ja manitsema, neid kaswatama ja järt järgult edasiwiia katsuma. Siis peab ta uusi wõidetud ristiinimesi kogudusteks koguma, kangelid ja koolisi asutama, asunikkude seast abilisi ammetisse seadma, et seda, mis wõidetud on, alles hoida ja ikka edasi suurendata. Seal peab siis kõigepealt armas rist obiks olema. Paganate teutamine, tagatiusamine ja kõiksugu õnnetused tulewad noorte ristiinimeste peale. Kui ristitatud oma kodupaika tagasi tulewad, wõetakse neid wastu teutuse kõnelega: „Kus on nüüd teie Jumal? Mis olete teie siis oma usu äraandmise läbi enestele wõitnud?“ j. n. e. Ja jääb üks laps neil haigeks, siis öeldakse kohe: „Waadake, see on jumalate wiha, keda teie olete maha jätnud! Nüüd tooge mõni külanõid, muidu peab ta surema.“ — Ja nende isandad, peremehed, wõtawad koguni nende wähesse põllumaa ja loomad ära ja ajawad neid nende elupaigast ära, kui nad

wasta panewad ebajumalate pühafid endisel kombel pühitsebada ehk püha-päewal tööd teha. Sarnane rist on tarwiline, sest ta aitab nisu umb-rohust lahutada ja truuid weel enam tinnitada. Aga walus on, et nisude hulgas ikka nii palju umbrohtu leida. Need on jalalitud ristiinimesed, kes pea leigeks jääwad ja wiletsuste ajal ära langewad. Nõnda oli ka Rajaaweramis hulk ristiinimesi leida, kellest wõis öelda: Nad on Issandat ärasalanud ja maailma armastama hakanud.

Aga kõigest sellest hoolimata ei ole õndsas missioonär Schwartzi ajal Baariate seas tõusnud liikumine ilmasti üsna soiku jäänud. Pärast missioonär Schwartzi äraminekut, aastal 1870, tuli esmalt missioonär Mair 1870—1876; ja kui see Tritsinopoli linna seatud sai, missioonärid Wannste 1876—1879 ja Rabis 1879—1887. Iseäranis wiimase 7-me aastase tegewuse ajal tuli jälle üks õnnistud kogumise- ja leikuseaeg: 1000 paganat said ristitud. Asutus ise kaswas ka ruttu suuremaks, ja nõnda läks töö loorem pea liig rängaks ühe missioonäriale, ehk küll seesama ikka hulga wäljawalitud tublide seal sündinud abiliste läbi toetatud sai. Nii oli tarwis juba missioonär Schwartzi ajal selle peale mõelda, ühe abi-asutuse ära lahutada. Aastal 1868 sai Rajaaweramis, põhja-homiku pool, olem paik Shiali seal sündinud õpetaja Paniami hoolets antud, kes seda ringkonda sest ajast suure hoolega ja truusega on hoidnud. Ristitud Hindu inimeste arm on seal tema 22-e aastase tegewuse ajal 761-est 1265-e peale, ja elu-kohtade arm 22-est 297-e peale tõusnud.

Aastal 1882 sai teine ringkond Rajaaweramist äralahutatud, Manelmõdu nimi; see jäi ühe teise seal sündinud õpetaja töö- ja elupaigaks; ja sellega on nüüd 35 kohta, 442 riistiinimest ja 57 kooli-õppijat ühendatud. Pärast nende mõlemate ringkondade äralahutamist oli Rajaaweramis asutuse seisukord 1889. aasta lõpul see: seal oli 1522 hinge, kes 97-mes kohas laiali elasiwad, ja seal oli 245 kooli-õpilastega. Seal sündinud õpetajad Shialis ja Manelmõdus on Rajaaweramis elawa missiooni ülema juhatusse alla seatud ja saawad iga aasta tema poolt üle waadatud.

Arwame ülemalnimetud 3-e ringkonna hingede arwu kofku, siis leiame sealt 3229 hinge. — 30-ne aasta jooksul on see arm enam kui kümne wõrra kaswanud. See on rohke Issanda õnnistus, mis tema sulaste töö ja teenistuse läbi ristikogudusele on toonud. Aga see hingede arm wõiks weel suurem olla, kui mitte nende maeste ristiinimeste seas ikka neid leida ei oleks, kes mitmete nende pealetulewa wiletsuste ehk elfitamiste läbi endid äralangemisele saata lasewad. Nii on see iseäranis kurwastaw, et wiimasel neljal aastal Rajaawerami

Moora preester häbemata kombel raha kingituste läbi ahwatles — abidaga ja teiste wäljaspooliste kasu lubamistega kaunis hulga meie noori ja kindluseta ristiinimesi oma usu poole on wedanud. Aga hoolimata kõigest nendest kurwaist nähtustest peame meie ikka Jumalat tänama, et nende waeste Baaria rahwa ristiinimeste seas palju hingest leida on, kes teba ja tema sõna südamest armsaks peawad ja kõige kiusatuste wasta truuste panewad.

Mõned ristitawatest lastest on meie koolides niisuguse hariduse enesele omandanud, et nad nüüd kooliõpetajana ehk ettelugejana armuõpetust omamaa inimestele wõiwad kuulutada. Iseäranis surmawõõbidel tuleb sagedaste nii lapselik ja surmale walmis rõõmulik usk awalikuks, et seal suure raskuste all ja sagedaste palju ohlamistega töötawad misjonärid sellest ikka kindlamad tunnistust saawad: „Meie töö ei ole mitte asjata Issandas.“

Paneme üht näitust mitme seast tähele, nimelt ühe wana waese Baaria lese, Lidia, õnnist suremise tundi. Alles wanuses, nagu ühesteiskümnemal tunnil, on ta Issanda kutsumist kuulda wõtnud, on aga oma ristimise päewast saadil oma hea elukäigi ja oma kannatusesega pitkal haiguse ajal oma hingekarjastele ja kõigile, kes teba tundsid, palju rõõmu teinud. Kui ta oma otsa lähenema tundis, sõitis ta ühes härjawantris kiriku ja lasti ennaft altari juure wiia, et weel kogudusega ühes koos laual käia. Lühike aeg enne suremist tegi misjonär weel temaga tema weikeses lambrikeses palwet. Selle järel küsis ta temalt: „Lidia, kui sa nüüd pea Jumala auujärje ees seisad, kuidas tahad sa seal armu leida?“ Seal tõusis ta waewaga oma asemelt, wõttis misjonäri jalgade ümbert kinni ja ütles: „Ma tahan otse teel oma õnnistegija juure minna ja tema jalge ümbert niisama kinni wõtta ja öelda: „Issand, ma ei lase sind mitte, enne kui sa oma waese Lidia taewa wõtad.“ Pea selle järel on ta rahulikult ja waikselt lahkunud.

Meie aga tahame Kaweerijõejuu sigiwat källi- ja leitusepõldu waadates, oma käed risti panna ja Issandat paluda, et ta waest Baaria rahwast, kes wäga maharõhutud on, oma riiki wastu wõtaks ja see läbi ka kõrgema kastiseisuse Hindu rahwast ärataks. Amen.

Üks wapper tütarlaps.

Siin on pildike misjonäride waewast Hiinamaal: 19. Juulil 1895 tõusis päikene selgelt üle suure Hiinamaa ja paistis juba soojalt, ehk

ta küll alles ühe tunni eest ööpimedust oli äraajanud. Kolm lapsust, nimega: Mildred, Kathlin ja Herbert, tulivad rõõmsaste majast wälja läheda mäe külle pealt lillikesi otsima. Nimelt oli Herberti sünnipäew ja nad tahtsiwad 6-e aastase kättipidulise auuks eine-lauda lilledega ehitada. Ta ise oli uhle selle peale, et ta juba 6 aastat wana oli, ja tema õed, kes temast wanemad, oliwad jälle uhked oma wenna peale. Nende wanemad oliwad missionärid Hiinamaal, kes kõik oma jõudu ainult selle peale paniwad, et waesid Hiinlasi Jeesuse Kristuse juure juhutada. Nad elasiwad Rutschengi maafonnas ja oliwad rahul omas ametis.

Rui lapsed alles lillikesi korjasiwad, kuulsiwad nad laugemal sarwe ja pasunate healt, ja nägiwad wiimati, et üks salf Hiinlasi, kelle eel lippusid kanti, linna poole läks. Lapsed ei kartnudki, sest nad oliwad ju oma noored päewad Hiinlaste seas ära elanud, ja ei teadnud midagi kartta. Uudishimuga läksiwad nad üsna lähedale waatama. Hätiste kargas üks Hiinlane Kathlini hjuukstest finni, teised ehmatasiwad ja pistisid karjudes jooksuma, ifka koju poole. Wiimati suutis Kathlin ennast ka lahti rabada ja jooksis teistele järele, aga tagaajajad kisedades tema kannul. Nad saiwad lastega ühel ajal majasse. Lapsed tahtsiwad oma wanemate warjule põgeneda, aga tagaajajad panid neile tee eest finni. Nüüd wälkusiwad mõõgad ja piigid, kole kisa algas — Kathlin sai mahti woodi alla peitu pugeda. Mildred oli woodisse jooksnud ja ennast padja alla püüdnud ära peita, nii heaste kui see tal hirmuga korda läks. Sealt nad kuulsiwad Hiinlaste werejanulist kisa, kes kui kistjad loomad mõirgasiwad ja tapisiwad. Maja oli kára täis: ühed hüüdsiwad appi ja palusiwad, teised kirusiwad ja hõiskasiwad rõõmu pärast. Wiimati waitisiwad tutwad palujad healed, ainult Hiinlaste heali oli weel kuulda. Seal läks üks woodist mööda, kus Kathlin peidus oli ja hüüdis: „Nüüd on need mõõrad kuradid kõik tapetud!“

Rui kõik waiti jäi, ronis Kathlin woodi alt wälja; igalpool hirmus surmawaitus. Peale Mildredi ohlamise ei olnud ühtki healt majas kuulda! Aga ta kuulis pragisemist — kas nad on maja põlema pannud?! Tal ei olnud aega rohkem järele mõtelda, ta pidi oma õe, kes raskeste haawatud oli ja oigas, põlemast majast wälja kandma. Ta ise oli küllalt pigistada saanud, pealegi oli ta õest noorem, aga ta wahwa süda andis liikmetele jõudu, ta kandis nõrkenud Mildredi wälja ja pani maha. Uueste jooksis ta majasse, sest ta oli weel üht tutwat oigamise healt kuulnud. Tema wanemad oliwad surnud, seda ta teadis, ta süda lõhtes, aga tal ei olnud aega mõtelda, ta pidi usin olema, sest maja oli juba lausa tules. Ta otsis kuulnud oigamise healt — wiimati leidis ta laste

toas oma kolmeaastase wenna Ewani, täis haamu, aga weel elus. Ta kandis teda wälja Mildredi kõrwale. Wapper 11-e aastane laps läks kolmat korda põlewasse majasse, mis täis oli werisid furnutehasid. Seeford pidi ta kättipidulise wälja tooma, kes weel paari tunni eest nii rõõmus ja õnnelik oli olnud. Kathlin kandis teda wälja. Kus oli aga kõige noorem õde, 1 aastane pai laps? Hoidja külle alt ta leidis teda, kes wäetilest oli tahtnud kaitseada. Suure waewaga sai ta teda kätte, aga tal oli suur haam üle filmade! — Nüüd oli ta töö tehtud, sest teised kõi olivad surnud ja neid ta enam ei suutnud wälja tuua. Leegid wõiswad oma tööd teha, aga Kathlin nägi, et ta töö ometi weel otsas ei olnud. Päikene paistis palawalt ja tema peastetud õed ja wennad pidiwad warju alla saama, muidu oleks päikene neid surmanud, sest poolsurnud nad ju oliwadki. Seal lähedal oli maja, kus naismissionärid korteris olid, fenna ta kandis oma haawatud õed ja wennad. Imelik! ka seal majas oli kõi nii waike; homitul oliwad ometi missionööed neid nii rõõmsaste teretanud. Wiimati ilmus üks õde, see oli terwe, teine oli ka nähtawale tulnud, aga raskest haawatud; need oliwad weel ainsad 8 last, kes seal majas elasiwad. Päewa poole tuli rohkem abi ja üks arst, kes aitaswad haamu siduda ja rawitseda, aga Herberti ei olnud enam wõimalik peasta. Enne kui päikene looja weeres, oli ta ülewal oma isa ja ema juures.

Waene Kathlin! nii noorelt pidi ta kõigist ilma jääma, kes tal armsad ja kallid oliwad. Sumal, waeste laste isa, kaitsku teda iseäranis ja andtu tale troosti ülevalt.

Uga meie lapsed kallil rahulisel kodumaal palugu igapäew Sumalat tagapiusatud missionäride ja nende lapsute eest Hiinamaal!

K. T.

P a l w e.

Issand, armas patuste sõber ja ärapeastja! Sinu poole hüüame paganate pärast! Tule katsuma rahwast Indias ja Hiinas ja igalpool, läkita neile lahtisaamist patu illest! Nemad on pimedad, kes teeb nende filmad lahti? Nemad on kurbid, kes awab nende kõrwad? Oh Issand, nägija film ja kuulja kõrw tulewad Sinu käest, seda teame meie; sellepärast aawa Sina nende pimedad filmad ja kurbid kõrwad, et näeksiwad Sinu imesuurt armastust, kuuleksiwad Sinu armuhealt ja annaksiwad Sinule auu ja paluksiwad Sinu jalgade juures. Nende südamed on nii kõwad, kõwemad kui tallatud tee. Waata, meie armuõpetuse kuulutajad kuulutawad, aga sõnaseeme jääb sagedaste tee peale ja saa-

dan, kes ei taha oma riiti tautada, tuleb ja võtab jeda nende südamest ära. Halasta Sina, Issand! Ole Sina neile halastaja Samariitlane, nõnda kui meile oled olnud. Siu nende haavad, wala neisse õli ja wiina, et nemad parandatud saaksid, ja wii neid püha kristliku kiriku warjule, kus meiegi oleme paranenud ja terwise leidnud. Sina wõid aidata. Oh wala püha Waimu kõige liha peale, nõnda kui Sa lubanud oled. Sinu auujärje juures woolab hiilgaw jõgi, kus eluwest on, ja jõe mõlemil poolel seisab elupuu, mis kannab kaksteisikümmend wilja ja annab iga tuus oma wilja, ja puulehed on paganate terwiseks. Et meil siis on niisugune kindel, rõomustaw tõutus, siis tahame meie ikka wäsimata paluda, tahame ikka saata Sinu sõnakuulatajaid pimedale paganamaale; ega jäta järele, sest Sina oled meid käskinud, et meie peame aina kaswama Issanda töös ja teame, et meie töö ei ole tühine. Tõsta siis ikka jälle meie seas üles laisad käed ja linnita wäsiwad põlwed ja lasse paganad pea Sinu walguses käia. Issand, Sina oled wäärt saada auu, wäge ja auustust. Wii meid, meie tuleme järele. Sinu nimi olgu auustud igaweste. Amen.

P a u l.

Wiisil: Dulge ristiinimesed.

Annistust need aga saamad
 Kes kui mehed wõitlewad,
 Oma liha suretawad
 Alma ära salgawad.
 Mina Jeesusest rist
 Saadab wiimaks hingamist.
 Sell', kes tahab õndsaks saada
 Tuleb palju kannatada.

Riigiraamatukogu

No 5 7686

57686

Ms. A. 9. 2. 488
Hilfsmittel